

MRAVENCI

celoroční celoškolní tematický projekt

školní rok: 2013/2014

Mateřská škola,
Základní škola a Dětský domov, Ivančice

u příležitosti 80. výročí publikace postavy Ferdy Mravence

Citát:

Král Šalamoun: „Jdi k mravenci, lenochu, dívej se, jak žije, ať zmoudříš“.

MRAVENCI je celoroční celoškolní tematický projekt školského zařízení MŠ, ZŠ a Dětský domov, Ivančice.

Stručný popis projektu:

Školní rok 2013/2014 strávíme ve společnosti příslušníků hmyzí říše - mravenců. Mravenci nás prostřednictvím postavy Ferdy Mravence seznámí s mravenci jako živočišným druhem, jejich způsobem života a životním prostředím. Ferda Mravenec bude zdrojem zážitkového čtení i podkladem pro porovnávání odborného a uměleckého textu. Ferda Mravenec – práce všeho druhu – bude motivací pro společné tvořivé činnosti. Starší žáci se podrobně seznámí s životem a dílem Ondřeje Sekory.

Využijeme pozitivní výchovný i naučný vliv knih Ondřeje Sekory.

Putování za mravenci, jejich pozorování v přirozeném prostředí nás všechny povede k plánovaným systematickým činnostem a vlastnímu zkoumání a objevům.

Výsledky individuální i společné celoroční práce budeme prezentovat, a to vlastní školní publikací Mravenci 2013/2014.

Pozorování mravenců:

Cílem je systematická činnost – vyhledání určitého mraveniště a jeho cílené pozorování v časových odstupech spojené se záznamy pozorování libovolnou formou (dle možností dětí).

Může se jednat o mraveniště na zahradě, o mraveniště v lese u Ivančic nebo např. velké lesní mraveniště v širším okolí.

Lze zaznamenávat aktivitu mravenců, jejich cestičky, velikost mraveniště, počty mravenců, vybraného mravence, lze údaje zapisovat, malovat, fotografovat, natáčet.

Pozorování by mělo navodit otázky ze života mravenců a jejich zodpovězení.

Zájemci mohou založit vlastní formikárium a pozorovat mravence každodenně.

Každé pozorování, aby mělo smysl, musí být zaznamenáno a výsledky nějakým způsobem zpracovány. Jedná se o jeden z výstupů projektu.

O projektu:

MRAVENCÍ svou koncepcí navazuje na předchozí celoškolské celoroční tematické projekty, především na OBJEVITELE roku 2010/2011 a ZAHRADNÍKY 2008/2009:

- CIRKUS 2003/2004
- OBČÁNEK 2004/2005
- INDIÁNI 2005/2006
- KOUZELNÍCI 2006/2007
- CESTOVATELÉ 2007/2008
- ZAHRADNÍCI 2008/2009
- POHÁDKY 2009/2010
- OBJEVITELÉ 2010/2011
- FIGURKY 2011/2012
- CIRKUS 2012/2013

a čerpá ze zkušeností získaných z jejich realizace.

Celoroční celoškolské tematické projekty vytvářejí společnou zážitkovou základnu pro všechny části školského zařízení

- mateřskou školu
- základní školu
- základní školu praktickou
- základní školu speciální
- dětský domov
- internát
- družinu

a tím navazují atmosféru vzájemné spolupráce.

Obecné cíle celoročních celoškolských tematických projektů jsou:

- Vytvořit základní dovednosti dobré komunikace a spolupráce
- Nabízenými činnostmi působit jako primární prevence rizikových projevů chování
- Vytvořit námětový základ pro hravé pojetí veškeré činnosti
- Vytvořit podmínky pro dlouhodobou cílenou práci žáků
- Poskytnout zajímavé náměty na činnosti, které pomáhají utvářet pozitivní vztah k životnímu prostředí
- Vytvořit přirozené příležitosti pro poznání multikulturality jako prostředku vzájemného obohacování

Konkrétní cíle celoročního celoškolského projektu MRAVENCI:

- Zprostředkovat skupině dětí a žáků se zdravotním postižením (především komunikačním) setkání se skutečným životem (tzn. učit se co nejvíce v terénu přírodním i sociálním) - letos společně s Ferdou Mravencem
- Umožnit všem dětem stavět maximum vědomostí a dovedností na vlastních zážitcích
- Vést žáky k prosociálnímu způsobu chování, tj. schopnosti učinit něco dobrého pro druhého bez očekávání vnější odměny nebo protislužby (etická výchova)
- Prostřednictvím společných činností (pozorování, zkoumání, tvoření) posilovat u všech dětí a žáků dovednost účinně komunikovat a budovat vzájemné zdravé vztahy a posilovat vlastní vůli.
- Dokumentovat vlastní pozorování a publikovat je
- Vytvořit příležitosti pro společná setkání dětí, pedagogů i jejich rodičů - budovat vzájemné zdravé vztahy mezi dětmi, pedagogy a rodiči
- Navázat na předchozí projekty a přenést i „hravé“ vyučování v maximální možné míře do zahrady, během školního roku užívat zřízená vyučovací místa na zahradě
- Vytvořit model mraveniště

Zařazení průřezových témat:

Osobnostní a sociální výchova je inspirována mraveništěm jako spolupracující společenství

- poznávání lidí – vzájemné poznávání ve skupině, rozvoj pozornosti vůči odlišnostem
- mezilidské vztahy – péče o dobré vztahy, respektování, podpora, pomoc
- spolupráce a kompetice (soupeření) - rozvoj individuálních a sociálních dovedností pro kooperaci, pro etické zvládnání situací soutěže

MRAVENCI významně podporují postavou čestného pracovitého Ferdy Mravence **osobnostní a sociální výchovu** s cílem konkretizovat a oživit realizaci tohoto průřezového tématu ve školních vzdělávacích

programech realizovaných ve školském zařízení:

- Hravý svět (ŠVP pro PV)
- Hravá škola (ŠVP pro ZV)
- Hravější škola (ŠVP pro ZV – LMP)
- Nejhravější škola (ŠVP pro ZŠS)
- Hravý domov (program pro dětský domov)
- Hravé odpoledne (ŠVP pro internát)
- Hravá družina (ŠVP pro školní družinu).

Prostředkem je předčítání, čtení knih o Ferdovi Mravenci, sledování pohádek s Ferdou Mravencem a dále vedení dětí a žáků k systematickému pozorování, zkoumání, objevování, dokumentování.

Environmentální výchova je základem projektu MRAVENCI – získáním znalostí základních druhů hmyzu, objevením způsobu jejich života a jejich životních podmínek. MRAVENCI posílí rozvoj úcty k životu ve všech formách.

Multikulturní výchova využívá MRAVENCI jako příklad rozšíření jednoho druhu hmyzu po celém světě a vede děti k uvědomění si globálních problémů a nutnosti soužití různých národností (Ferda Mravenec v cizích službách) viz multikulturalita - multikulturalita současného světa, multikulturalita jako prostředek vzájemného obohacování

Etická výchova využívá příkladu čestného odpovědného pracovitého kamarádského Ferdy Mravence. Vede k prosociálnímu chování, které je zaměřeno na pomoc nebo prospěch jiných osob- především spolužáků. Etická výchova vytváří pozitivní klima ve škole a funguje jako účinný systém primární prevence rizikového chování. Podporuje spolupráci rodičů a školy, otevřenost a dialog.

Program Etické výchovy zahrnuje deset základních témat: komunikace, důstojnost lidské osoby, sebeúcta, pozitivní hodnocení druhých, tvořivost a iniciativa, vyjádření citů, empatie, asertivita, reálné a zobrazené vzory, spolupráce, pomoc, přátelství, komplexní prosociálnost – všechna témata se promítají do motivačních „rozhovorů“ vycházejících ze skutečného života a vedených s žáky v rámci výuky českého jazyka.

Rozvoj klíčových kompetencí:

- samostatné pozorování a experimentování, porovnávání získaných výsledků, kritické posuzování a vyvozování závěrů pro využití v budoucnosti (**kompetence k učení**)
- vnímání problémových situací ve škole i mimo ni, rozpoznání a pochopení problému, přemýšlení o nesrovnalostech a jejich příčinách, promýšlení a plánování způsobu řešení problému (**kompetence k řešení problémů**)
- porozumění různým typům textů a záznamů, obrazových materiálů a jiných informačních prostředků a jejich využívání ke svému rozvoji (**kompetence komunikativní**)
- účinnou spolupráci ve skupině (**kompetence sociální a personální**)
- zodpovědné rozhodování podle dané situace, poskytování účinné pomoci podle svých možností a zodpovědné chování v krizových situacích (**kompetence občanské**)
- bezpečné a účinné používání materiálů, nástrojů a vybavení, dodržování vymezených pravidel (

kompetence pracovní)

Motivace projektu MRAVENCI ve školním roce 2013/2014:

Školní rok 2013/2014 zahájíme ve škole vyzdobené motivy z knih Ondřeje Sekory o Ferdovi Mravenci, mravenci a jejich životním prostředím.

Navazující Školní těšení 2013/2014 vytvoří předpoklady pro podrobnější seznámení se s možnostmi projektu Mravenci.

1. den – **Poznáváme mravence a jejich kamarády na naší školní zahradě** - program putování po stanovištích na zahradě, na kterých se děti seznámí s mravenci opravdovými i s postavami z knih Ondřeje Sekory.

Výstupy: Znalost vybraných druhů hmyzu dostupného běžně na zahradě, seznámení se s knihami Ondřeje Sekory, znalost postav Ferdy Mravence a jeho kamarádů, vlastní obrázek Ferdy Mravence, vlastní mapa zahrady s označenými druhy hmyzu na jejich obvyklých stanovištích.

2. den – **Putujeme za mravenci** – výlet do lesů v okolí Ivančic popřípadě do vzdálenějšího okolí a vyhledání „vlastního třídního“ mraveniště, které bude třída během školního roku pozorovat, stanovení kritérií pozorování, Výstupy: Vytvoření záznamů - zmapování a zdokumentování „vlastního“ mraveniště.

MRAVENCI - obsah:

Projekt MRAVENCI je rozdělen do čtyř bloků, které na sebe navazují a prolínají se:

- 1. Poznáváme mravence a jejich kamarády** (poznáváme mravence jako živočišný druh, umíme popsat jejich tělo, rozlišujeme několik druhů mravenců, pozorujeme mravence (používáme lupu), fotografujeme mravence, zakládáme vlastní gelové mraveniště) malujeme mravence, seznamujeme se s dalšími představiteli hmyzí říše, rozlišujeme druhy hmyzu). Také seznamujeme se se spisovatelem a malířem Ondřejem Sekorou a jeho tvorbou.
- 2. Poznáváme život mravenců** (pozorujeme život v mraveništi, konáme jednoduché pokusy – např. zjišťujeme jak mravenci trefí po cestičce, co jí mravenci, sledujeme vybrané mraveniště během kalendářního roku – aktivitu na podzim a na jaře) čteme o životě mravenců, zvířata, dozvídáme se co nejvíce zajímavostí ze světa hmyzu, fotografujeme a malujeme činnost hmyzu)
- 3. Jsme šikovní jako mravenci** (inspirujeme se Knihou Ferdy Mravence a vyrábíme, tvoříme, sportujeme)
- 4. Putujeme za mravenci** (chodíme, jezdíme na výlety za mravenci, mapujeme výskyt mravenců v okolí školy, v okolí Ivančice, hledáme místa, kde se mravencům daří a zdůvodňujeme proč, zajímáme se o druhy příbuzné mravencům v cizině a jejich výskyt a životní podmínky, navštívíme středisko ekologické výchovy s programem o mravencích a hmyzu).

V rámci projektu proběhnou tři tradiční speciální týdny se snahou co nejvíce v programu využít motivy Mravenců:

- Školní těšení
- Vánoční těšení
- Prázdninové těšení

Výzdoba školy:

- Ferda Mravenec a jeho kamarádi – kreslené postavy, jejich charakteristiky
- Ondřej Sekora – jeho život a dílo (sportovní redaktor, zakladatel ragby v Čechách, rodák z Brna ...)
- Mravenci , mraveniště
- Hmyzí říše
- Chráněná přírodní území (např. Mohelenská hadcová step – „ráj“ mravenců)

Projektové celoškolské dny – jednou za čtvrt roku:

- Výprava za mravenci (Školní těšení)
- Zimní mravenčí olympiáda (Vánoční těšení)
- Přírodovědný experimentální den (před Velikonocemi)
- Letní mravenčí olympiáda (Prázdninové těšení)

Školní soutěže:

- Přírodovědná soutěž – poznávání běžných druhů hmyzu s využitím atlasů, znalosti o jejich životě, pozorování s lupou a mikroskopem, test na všeobecné přírodovědné znalosti, práce s textem o mravencích – získávání informací – odděleně I. a II. stupeň.
- Výtvarná soutěž – „Ze života hmyzu“
- Matematická olympiáda – výpočty, slovní příklady s námětem ze života mravenců

Exkurze:

- Výprava do lesa s lesníkem
- Program ve středisku EVVO

Doporučené a využitelné www stránky:

Ferda Mravenec:

http://cs.wikipedia.org/wiki/Ferda_Mravenec

<http://www.detskepohadky.cz/pohadky/ferda-mravenec/>

<http://pohadky-online.com/pohadky/ceske-pohadky/196-ferda-mravenec>

<http://www.topomalovanky.cz/omalovanky/ferda-mravenec.php>

Mravenci:

<http://chrz.wz.cz/?stranka=384>

<http://ekolist.cz/cz/publicistika/priroda/mravenci-a-jejich-podivuhodny-svet>

<http://www.mravenci.wz.cz/mravenci.htm>

Čtení – leporelo:

<http://jimin.blog.cz/0909/cvrcek-a-mravenci-vojtech-kubasta-j-z-novak>

Čtení: Ze života hmyzu:

http://cs.wikipedia.org/wiki/Ze_%C5%BEivota_hmyzu

Chov mravenců:

<http://fcstan.webgarden.cz/>

Ondřej Sekora:

http://cs.wikipedia.org/wiki/Ond%C5%99ej_Sekora

<http://www.sematam.cz/kalendar-akci/ondrej-sekora-prirodovedcem/8849>

Hmyz:

<http://www.hmyz.net/entorekordy.htm>

<http://www.teraplanet.cz/hmyz/>

Navazující projekt:

Celé Česko čte dětem - po úspěšném zapojení v roce 2012/2013 budeme pokračovat se závazkem předčítat dětem v rámci běžného aspoň 10 minut denně. Knihy Ondřeje Sekory přinesou zábavu i poučení menším i větším dětem a žákům školy. Více na <http://www.celeceskoctedetem.cz/>

PODZIM

Poznáváme mravence a jejich kamarády (poznáváme mravence jako živočišný druh, umíme popsat jejich tělo, rozlišujeme několik druhů mravenců, pozorujeme mravence (používáme lupu), fotografujeme mravence, zakládáme vlastní gelové mraveniště) malujeme mravence, seznamujeme se s dalšími představiteli hmyzí říše, rozlišujeme druhy hmyzu). Také seznamujeme se se spisovatelem a malířem Ondřejem Sekorou a jeho tvorbou.

Cíle obecné:

- Rozlišovat, popisovat, poznávat vybrané druhy hmyzu – mravence, ploštice, slunéčko sedmítečné, zlatohlávek, tesařík, roháč, mandelinka, svižník, střevlík, včela, vos, čmelák....
- Rozlišit druhy mravenců (starší)
- Systematicky pozorovat mravence – na vybraném mraveništi
- Malovat mravence
- Seznámit se s životem a dílem Ondřeje Sekory

Cíl matematický:

Prakticky se seznámit s veličinami délkou a hmotností: Délku – měřit, odhadovat – např. délku mravence, výšku mraveniště, délku jehličky, délku mravenčí stezky ... Hmotnost – porovnat hmotnost vlastní a mravence.

Seznámit se s opěty mravenců – kolik mravenců je v mraveništi – odhad.

Náměty motivačních činností:

MRAVENCI 2013/2014

Zakládání a pozorování gelového mraveniště – Mapování výskytu mravenců ve školní zahradě – Výprava za mravenci do lesa – Mapování mravenišť v okolních lesích – Ferda Mravenec – Exkurze do střediska EVVO – Výprava do školního kabinetu – Návštěva přírodovědného muzea

Možné činnosti:

Zobrazování mravenců a jiných druhů hmyzu (malování, kreslení, modelování, fotografování...)

Tvorba vlastní stolní hry (pexesa, domino, postupová stolní hra aj.)

Předčítání, čtení

Výlet, vycházka, exkurze

Celoškolní a třídní akce:

- Výprava za mravenci

ZIMA

Poznáváme život mravenců (pozorujeme život v mraveništi, konáme jednoduché pokusy – např. zjišťujeme jak mravenci trefí po cestičce, co jí mravenci, sledujeme vybrané mraveniště během kalendářního roku – aktivitu na podzim a na jaře) čteme o životě mravenců, zvířata, dozvídáme se co nejvíce zajímavostí ze světa hmyzu, fotografujeme a malujeme činnost hmyzu)

Cíle obecné:

- Co nejvíce se dozvědět o životě hmyzu - především o sociálním chování a vzájemné komunikaci (mravenci, včely),
- Seznámit se s dramatem Ze života hmyzu od J. a K. Čapků (starší žáci).

Cíl matematický:

Osvojit si zajímavé údaje ze života hmyzu – rekordy hmyzí říše i s jednotkami

Náměty motivačních rozhovorů:

Čteme Ferdu Mravence – Co jí mravenci – Mravenci bojují – Svatby mravenců – Jak se mravenci starají o miminka – Jak si mravenci staví mraveniště

Možné činnosti:

- Předčítání a čtení
- Sledování naučných pořadů
- Vlastní pozorování

Celoškolní a třídní akce:

- Zavírání mravenišť – pozorování mravenišť před zimou a po zimě

- Chov vlastních mravenců
- Výstava zajímavých exponátů z našeho přírodovědného kabinetu – na chodbě u odborné učebny
- Návštěva zooobchodu – pozorování hmyzu
- Výlet do ZOO – pozorování hmyzu (strašilky aj.)
- Exkurze do centra ekologické výchovy – program o mravencích
- Výlet do ivančické obory s lesníkem

JARO

Jsme šikovní jako mravenci (inspirujeme se Knihou Ferdy Mravence a vyrábíme, tvoříme, sportujeme)

Obecné cíle:

- Vyrobit, vytvořit konkrétní dílko spojené s mravenci nebo inspirované knihou Ferda Mravenec
- Sportovat jako mravenci – viz Ferda Mravenec cvičí mraveniště

Cíl matematický:

Řešit konstrukční geometrické příklady – měřit, pracovat s pravítkem, kružítkem, trojúhelníkem s ryskou, využívat čtverečkovaný papír. Rýsovat přesně, pečlivě.

Náměty motivačních rozhovorů:

Hračky pro děti paní plošnice – Stavíme mraveniště – Vaříme kašičku pro mravenčí miminka – Opravujeme (Ferda Mravenec práce všeho druhu) – Cvičíme, sportujeme, závodíme

Možné činnosti:

- Předčítání, čtení
- Malování, kreslení
- Lepení, skládání, stříhání
- Konstrukční činnosti
- Rýsování
- Cvičení – gymnastika, atletika
- Jízda na kole, koloběžce, tříkolce
- Renovace maringotky na hraní – malování

Celoškolní a třídní akce:

- Dopravní den – údržba kola, jízda zručnosti
- Údržba zahrady po zimě
- Renovace maringotky

LÉTO

Putujeme za mravenci

Obecné cíle:

- Připravit výlet, vycházku, exkurzi
- Vypravit se na výlety, procházky, exkurze za opravdovými mravenci do jejich přirozeného prostředí

Cíl matematický:

Spočítat finanční náklady spojené s výletem, orientovat se v jízdním řádu, spočítat délku trasy, znát rychlost chůze, připravit časový program výletu.

Náměty motivačních rozhovorů:

Výlet – Vycházka - Exkurze

Možné činnosti:

- Příprava výletu, vycházky, exkurze – plánování
- Realizace výletu, vycházky, exkurze

Celoškolní i třídní akce:

- Společný výlet – vycházka – do lesa = naučná stezka po mraveništích viz Prázdninové těšení
- Třídní výlet, vycházka za vlastním třídním mravenišťem (aspoň 3 krát za školní rok – na podzim, v zimě, na jaře) + dokumentace změn na mraveništi
- Závěrečný třídní výlet – doporučena turistika v lesním prostředí

Hodnotící kritéria projektu MRAVENCI 2013/2014:

Žáci:

Každý žák naší školy na konci školního roku:

- Pozná vybrané druhy hmyzu – pojmenuje - podle obrázku Ondřeje Sekory (mladší) i podle skutečné fotografie, skutečnosti (starší)
- Podle svých možností popíše tělo mravence
- Nakreslí mravence
- Ví, kde bydlí mravenci a jaký je cyklus života v mraveništi

Učitelé, vychovatelé:

- Učitelé, vychovatelé budou v rámci své edukační činnosti zařazovat náměty projektu MRAVENCI (viz výše), a to v počtu, který bude vykazován a označován v třídní dokumentaci a ve zprávách na každou pedagogickou radu 2013/2014.
- Učitelé, vychovatelé budou společně připravovat společné akce vycházející z námětů projektu MRAVENCI, na kterých se budou setkávat, podílet a spolupracovat všichni žáci školy. Akce budou vykazovány ve školní dokumentaci.

Materiální výstup:

- Model mraveniště
- Zrenovovaná maringotka (viz Ferda Mravenec práce všeho druhu)
- „Sborník“ MRAVENCI 2013/2014 – soubor vybraných prací žáků a třídních prací o mravencích